

Historische wandeling Hoog Baarlo

Deze wandeling voert u langs een aantal plekken op Hoog Baarlo waar tussen 1850 en 1913 hoeven (boerenwoningen) stonden. De hoeven werden bewoond door pachters.

Startpunt: stalling Witte Fietsen, 200 meter vanaf ingang Hoenderloo
Lengte/duur: 6 kilometer, ca. 2 uur

U houdt, gezien vanaf Ingang Hoenderloo, de Witte Fietsen aan uw rechterhand, gaat linksaf de verharde weg over en volgt de geel-rode markering. Blijf het karrenspoor volgen.

Na tweehonderd meter ziet u rechts een laagte. Dit zand werd gedeeltelijk gebruikt voor de schaapskooi die hier ooit lag, maar waarschijnlijk vooral voor bij de aanleg van de Houtkampweg (de weg die u aan het begin van de wandeling overstak) in 1847. De heide waarop u loopt bestaat uit dopheide (bloeit in de voorzomer) en struikheide (bloeit in de nazomer). Ook groeit er pijpenstrootje, een grassoort met dunne, lange bloeistengels van wel een meter hoog. Om de heide in stand te houden moet regelmatig worden geplagd, dat is het verwijderen van de bovenste voedselrijke laag.

Loop rechtdoor.

U kruist een bomenrij die het restant is van een strook eikenhakhout en komt op een rechthoekig, open stuk land. Vroeger was dit bouwland, links van het pad stond een pachterswoning. Die pachterswoning was één van de woningen die de eerste eigenaar van dit gebied, J.C.B. Sickesz, direct na aankoop van het gebied, liet bouwen. De pachters konden het gebied van daaruit ontginnen. De eerste pachter op dit terrein was Aalt Ruiter uit Lunteren. Hij werd in 1849 door Sickesz aangesteld als 'werkbaas' en kwam toen in de pachterswoning te wonen. Als werkbaas moest hij in opdracht van de grondeigenaar mensen aannemen, het werk verdelen en de daglonen betalen. Arbeiders werden in die tijd per dag aangenomen en betaald. In 1855 werd er voor Aalt Ruiter een betere woning gebouwd, 'de Zwarte Berg'. Deze woning passeert u later tijdens deze wandeling.

Vervolg uw weg rechtdoor. U verlaat het open terrein en kruist een bospad.

Deze weg werd tegelijk met de eerder genoemde Houtkampweg in 1847 aangelegd en is in die 150 jaar niet of nauwelijks veranderd. De naam van dit pad was 'Hoog Barelsche weg'.

Blijf rechtdoor lopen.

Eerst loopt u door een eiken-berkenbos. Waar de ondergroei ophoudt, begint een beukenbos. U staat hier op de uitloper van een stuwwal. Stuwwallen zijn gevormd in de ijstijd, duizenden jaren geleden. Omdat in een stuwwal vaak keileem zit, is de grond er vruchtbaarder. Beuken houden van goede grond en zijn dus juist hier aangeplant. Vroeger werden bomen in rechte rijen op rechthoekige percelen aangeplant. Dat is hier duidelijk te zien.

Direct na de beuken passeert u een grillige laagte.

Deze laagte is een restant van een vroegere water loop, die op een gegeven moment is drooggevallen en daarna gedeeltelijk met zand is opgevuld. Het pad stijgt enigszins en u

passeert weer een scheiding, bestaande uit twee rijen beuken. Eens vormden zij de scheiding tus sen landgoed Hoenderloo van J.B.C. Sickesz en land goed Hoog Baarlo van A.P. van Ingen. Bomen vormden vroeger een duidelijke grens tussen eigendommen. Beide heren hebben een rij beuken langs hun gebied laten planten. De officiële scheiding lag precies in het midden.

U gaat nu echt klimmen naar 'Hoog Baarlo'.

Op Hoog Baarlo is de grond redelijk voedselrijk. Het is de enige plek op de Hoge Veluwe die altijd begroeid is gebleven, ook toen de rest van het gebeid was veranderd in hei of zand. Op oude kaarten werd dit gebied 'Hoog Baarlo Struycken' genoemd. Het was ooit eikenhakhout: eikenbos waaruit voortdurend stammetjes werden gehakt voor brandhout , paaltjes en stelen voor gereedschap. De bast was een grondstof bij de leerlooierij. De eiken groei den niet uit tot bomen, maar bleven laag en struikachtig.

U komt bij een onduidelijke viersprong met rechts een open veld. Voordat u de route rechtdoor vervolgt, neemt u eerst een kijkje bij de open plekken langs het pad naar rechts. Het open veld direct links van het pad was bouwland of weiland van de Cecilia Hoeve. Deze pachterswoning stond iets verderop langs het pad aan de rechterkant. De plek is helemaal begroeid geraakt. Waar wilde zwijnen de grond hebben omgewoeld zijn nog stenen van de vroegere woning te vinden. Links van het pad ziet u een laagte. Hier werd zand weggehaald voor de stal.

U keert terug naar de viersprong en gaat hier rechtsaf.

Het bos waarin u nu loopt is er al eeuwen lang. Het bestaat uit begroeid geraakte stuifduintjes. Dit eiken-berkenbos met een ondergroei van bosbes kan beschouwd worden als een restant van een oud Veluws bos: Groot Barlo (bar = wijd of open, lo = bos). Dit werd later ver basterd tot Hoog Baarlo.

Blijf de geel-rode markering volgen tot u het open veld voor u ziet.

Voor u ligt het Deelense Veld, een groot heidegebied. Hier kunt u kilometers ver zien. In vroeger tijden graas den hier de schapen van de bewoners van dit gebied.

Hier buigt de geel-rode route linksaf, maar u gaat rechtdoor.

Het veld rechts van u is momenteel is gebruik als wild weide. Het heeft de naam Weitje van Van der Steegh, wat alweer duidt op bewoning. Jan van der Steegh woonde op de Cornelia Hoeve, die zich links van dit pad bevond. De hoeve stond waar u nu nog een bomengroep ziet. Het zijn de bomen die op het erf stonden. Ook restanten van meidoornheggen zijn nog aanwezig. Zelfs het kolkje of watergat is er nog. U kunt er even naartoe lopen, maar komt u wel terug naar dit pad om de route te vervolgen. Links achteraan op het Weitje van Van der Steegh stond overigens ook de Jacomina Hoeve. De toenmalige eigenaar van het land goed Hoog Baarlo, J. W. Gunning, die het gebied van Van Ingen had overgenomen, gaf alle woningen een vrouwen naam. Hij gebruikte daarvoor onder andere de namen van zijn dochters en kleindochters.

U volgt het pad verder tot u links een paar monumentale bomen in het veld ziet staan.
Het zijn twee beuken, een eik en een dubbele linde. Duidelijk is te zien tot hoe ver wild het blad weg eet, de vraatlijn. Ook hier staan nog wat meidoornstruiken. Roelof van Ark woonde hier op de Anna Hoeve.

Bij de splitsing links aanhouden. Steek de direct daarop volgende kruising recht over.

Na 100 meter staat rechts van het pad een grote fijnspar. Deze boom is beter bekend als dennenboom uit de kersttijd. Als u diep inademt, zult u zeker de kenmerkende dennengeur ruiken. Links ziet u het frisse groen van een wildweide, omzoomd door grote bomen. Het zijn uitgegroeide houtwallen, die ooit een akker beschermden.

Bij het zijpad naar rechts werpt u nog een laatste blik op het Deelense Veld.

Naast de wildweide ziet u enkele grote lindes, waarvan de kronen in elkaar verstrengeld zijn. Zij boden schaduw aan de Carla Hoeve van Maurits van den Brink.

Ga nu rechtsaf het bos in. Voor de slagboom gaat u rechtsaf.

Aan weerszijden staan grote bomen, links voornamelijk Amerikaans eik, rechts vooral beuken. Het open gebied links was ooit een weiland en heet nog steeds Weitje van Van de Pol.

Waar het pad een breed karrespoor kruist, gaat u linksaf.

Rechts ziet u weer een aantal verschillende grote bomen. Heel opvallend is de grote vrijstaande es. Hier stond eens de Ursula Hoeve, waarvan Willem van de Pol de laatste bewoner was. Het zandpad waarop u loopt, gaat over het Weitje van Van de Pol. Nu is rechts een deel ingezaaid als wildweide. Waar het pad het bos ingaat, ziet u rechts achter het schrikdraad het zandgat, waaruit zand voor de potstal werd gehaald. Nu groeien er bomen in.

Volg het pad het bos in. Waar het pad naar rechts buigt, gaat u links de laan in met aan weerszijden jonge bomen.

Dit is een van de lanen van het landgoed Hoenderloo. Er zijn jonge beuken aangeplant ter vervanging van de oorspronkelijke laanbeplanting. Meer informatie leest u op het informatiebord vlak voor de verharde weg.

Steek de verharde weg over en neem vervolgens het met witte paaltjes gemarkeerde pad naar rechts.

U loopt door een dicht naaldhoutbos. Waar het bos meer open wordt, ziet u aan uw rechterkant een woning, genaamd 'de Zwarte Berg'. Het is de woning die in 1855 voor Aalt Ruiter, de eerste werkbaas, werd gebouwd.

Volg nu de witte markering terug naar de stalling met Witte Fietsen.

Cultuurhistorischewandeling

